

סקירה כללית: יבמות ג: (ש6 מהסוף) עד יבמות ח: (ש18 מהסוף)

הסוגיה הארוכה ביותר

אנו מתחילים כעת את הסוגיה הארוכה ביותר. הסוגיה הזו נמשכת על פני כחמש דפים. כדי להבין אותה כראוי יש לדעת את המבנה הכללי שלה ואז ניתן ללמוד כל חלק שלה בנפרד.

בדף הקודם (ג:) הבאנו ברייתא שלומדת מפסוק את האיסור לייבם אחות אשתו. הסוגיה תדון בשאלה למה צריך לימוד מיוחד (מהמילה 'עליה') שאסור לבוא אחות אשתו - הרי היינו יודעים זאת גם בלי הלימוד.

השלב הראשון (מדף ג: ש אחרונה עד דף ה: ש11): דיון מקדים

הנושא: דיון כללי בשאלה של התנגשות בין עשה ללא תעשה רגיל.

השלב הראשון דן מהו מקור הדין שעשה דוחה לא תעשה רגיל. הגמרא מביאה לכך כמה מקורות אפשריים ודוחה את רובם. למסקנה: נשאר מקור אחד לכך שעשה דוחה לא תעשה רגיל.

השלב השני (מדף ה: ש11 עד דף ז: אמצע העמוד): ניסיון תירוץ שנדחה

הנושא: דיון בהתנגשות בין עשה ללא תעשה חמור (שיש בו כרת).

הברייתא לומדת מ'עליה' שאיסור אחות אישה לא נדחה מפני ייבום. הגמרא שואלת מדוע צריך לימוד לכך הרי איסור אחות אישה הוא איסור חמור - למה שאיסור זה יידחה מפני עשה. הגמרא מחפשת מקור לכך שעשה דוחה גם לא תעשה חמור (אם היינו מוצאים לכך מקור היינו מבינים למה צריך לימוד מיוחד לאחות אישה). למסקנה: הגמרא לא מוצאת מקור לדין עשה דוחה לא תעשה חמור ולכן השאלה נשארת במקומה (למה צריך לימוד מיוחד מ'עליה')

השלב השלישי (מדף ז: אמצע העמוד עד דף ת: ש27): תירוץ שנדחה חלקית

הנושא של השלב השלישי: ניסיון ללמוד היתר קרובות מהיתר אשת אח (שהותרה בייבום)

הגמרא מנסה לטעון שכיוון שבייבום מתבטל איסור אשת אח - מתבטלים גם איסורים אחרים (כמו איסור אחות אישה). לכן צריך מקור מיוחד כדי ללמד שאיסור אחות אישה נשאר בכל זאת.

הגמרא מציעה כמה הצעות כיצד היתר אשת אח גורם להיתר שאר הקרובות:

למסקנה:

שתי ההצעות הראשונות - נדחו לגמרי

ההצעה השלישית - נשארת אבל רק במקרה מאוד חריג (כשבתחילה אשת המת נפלה לפניו לייבום, אחר כך הוא התחתן עם אחותה ורק אז אשת האח המת נהייתה גם אחות אשתו)

ההצעה הרביעית (על פי ר' יונה) - נשארת באופן מלא.

השלב הרביעי (מדף ח: ש27 עד ח: ש18 מהסוף): תירוץ שנשאר

הנושא של השלב הרביעי: הלימוד מהמילה 'עליה' נדרש לעניין איסור צרה

את הלימוד מ'עליה' אכן לא צריך לאחות אשתו אלא לצרתה.

ניסוח א' של התירוץ: מ'עליה' לומדים שכשיש ייבום - גם צרת קרובתו אסורה,

ניסוח ב' של התירוץ: מעליה לומדים שבמקרה רגיל (כשאין מצוות ייבום) - צרת קרובתו מותרת.

למסקנה: התירוץ (בניסוחו השני) נשאר

השלב הראשון: יבמות ג: (ש אחרונה) עד יבמות ה: (שז)

כך מצאנו בשיטת ר' יהודה:

שבדרך כלל -

לא דרש סמיכות (ולכן לא למד דין מוות משוכב עם בהמה - על מכשפה)

אבל באנוסת אביו (המופיעה בספר דברים) -

דרש סמיכות (כיוון שהפרשה לא במקומה וכיוון שיש מילים מיותרות (לא יגלה כנף אביו)

המקור לכך שעשה דוחה לא תעשה

'...אִלֵּי תִּפְסֵהוּ עֵצִים וּפְתִיטִים יַחְדָּיו - אֲדִיפִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ...'

מסמיכות הפסוקים אנו לומדים:

כשמצות ציצית ('עשה') מתנגשת עם איסור שעטנז ('לא תעשה') - מצות ציצית ('עשה') גוברת.

גם מי שבדרך כלל לא דורש סמיכות - במקרה זה דורש כיוון ש:

א. מצוות ציצית אינה במקומה (פרשת ציצית מופיעה ב'במדבר') - לכן זה בא ללמדנו דבר מה.

ב. יש כאן מילה פנויה ומיותרת (ר' ישמעאל: 'צמר ופתים' חכמים: 'שעטנז')

מהי המילה המיותרת

הערה

אי אפשר לומר שכל הפסוק מיותר (שהרי האיסור כבר הוזכר בויקרא)

כיוון שבויקרא דובר על העלאת ('אֲדִיפִים וּפְתִיטִים') ובדברים מדובר על לבישה (אִלֵּי תִּפְסֵהוּ עֵצִים)

שיטת ר' ישמעאל

המילה מיותרת: צמר ופתים

הסבר:

א. לפי ר' ישמעאל בכל מקום שבו מוזכר בגד הכוונה רק לבגד צמר ופתים (כך נלמד מפרשת נגעים)

ב. בויקרא מוזכר 'אֲדִיפִים' - ומכאן שבויקרא הכוונה דווקא לצמר ופתים,

ג. גם בויקרא וגם בדברים מוזכרת המילה שעטנז - לכן אנו לומדים את דין 'צמר ופתים' מויקרא לדברים,

ד. לכן המילים צמר ופתים (שמוזכרות בדברים) מיותרות

שיטת חכמים

המילה מיותרת: שעטנז

הסבר:

א. עצם המילה שעטנז מיותרת (ולכן ניתן ללמוד)

ב. מהעובדה שהתורה בחרה דווקא במילה 'שעטנז' (ולא ב'כלאים') אנו לומדים גם שהבגד צריך להיות 'שוע טווי ונוז'.

ניסיונות לימוד לדין עשה דוחה לא תעשה - שנכשלו

נסיון הלימוד - 'וצאו להם ציצית על כנפי בגדיהם - ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת' -

- פתיל התכלת הוא מצמר, בעוד שהבגדים הם מצמר או פשתן
- מכאן ששמים תכלת מצמר גם על פשתן,
  - מכאן שעשה (ציצית) דוחה לא תעשה (שעטנז)

דחיה - מהלך זה לא הכרחי כיוון שניתן ללמוד מהמילה 'כנף' שאם הבגד פשתן יש לתת עליו חוט פשתן.

נסיון הלימוד חובת גילוח ראשו של מצורע (עשה) דוחה את האיסור להקיף ראש (לא תעשה)

דחיה - לאו זה אינו שווה בכל (אינו תקף בנשים) ולכן לא ניתן ללמוד ממנו.

לימוד זה הוא רק לפי השיטה שאיסור הקפה תקף גם במגלח את כל שערו

נסיון הלימוד חובת גילוח זקנו של כהן מצורע (עשה) דוחה את האיסור לגלח זקן (לא תעשה)

דחיה - גם לאו זה אינו שווה בכל ולכן לא ניתן ללמוד ממנו.

אמנם אנו יודעים כבר שעשה דוחה לאו שאינו שווה בכל אבל יש צורך לחדש שדין זה תקף גם באיסורי כהונה

נסיון הלימוד חובת גילוח ראשו של נזיר מצורע (עשה) דוחה את האיסור לגלח שערות נזיר (לא תעשה)

דחיה - איסור נזיר אינו איסור מוחלט (כיוון שניתן ליהשאל לחכם ולהתירו) ולכן לא ניתן ללמוד ממנו.